

---

# M A R K T O N D E R Z O E K

NAAR DE BEHOEFTE VAN VAKTHERAPEUTEN  
AAN ONDERZOEK EN OPLEIDING

---

2007

Henk Smeijsters



# INHOUD

|                                               |   |
|-----------------------------------------------|---|
| <b>Voorwoord</b> .....                        | 3 |
| <b>Respondenten</b> .....                     | 4 |
| <b>Resultaten</b>                             |   |
| Behoeftte aan onderzoek .....                 | 6 |
| Behoeftte aan opleiding op masterniveau ..... | 8 |
| <b>Conclusies</b> .....                       | 9 |



# VOORWOORD

In 2002 werd met het oog op de in te richten kenniskring Kennisontwikkeling Vaktherapieën (KenVaK) en de start van de Masteropleiding Vaktherapieën een marktonderzoek uitgevoerd naar de behoefte van het werkveld op het gebied van onderzoeksactiviteiten en opleidingsactiviteiten die respectievelijk binnen de kenniskring en de masteropleiding voorrang zouden moeten hebben. Op basis van de resultaten zijn destijds binnen KenVaK onderzoeksprojecten en binnen de masteropleiding onderwijsactiviteiten gestart.

KenVaK bestaat sinds januari 2003 en de masteropleiding ging van start in juni 2004.

KenVaK voerde begin 2007 een tweede marktonderzoek uit. Een selectie van de resultaten, de meest opmerkelijke uitkomsten, vindt u in dit verslag. Zij geven een beeld van de *actuele* behoefte van het werkveld op het gebied van onderzoeksactiviteiten en opleidingsactiviteiten.

Bij dezen bedank ik namens KenVaK en de betrokken hogescholen alle personen die de tijd en de moeite hebben genomen om aan dit marktonderzoek deel te nemen.

Dr. Henk Smeijsters  
Lector KenVaK  
Hoofdopleider Masteropleiding Vaktherapieën  
Hogeschool Zuyd – Hogeschool Utrecht – ArtEZ Conservatorium

Januari 2008

# RESPONDENTEN

De enquête werd verspreid onder

- vaktherapeuten en instellingen die aan KenVaK onderzoeken hebben deelgenomen
- bestuursleden en leden van de beroepsverenigingen
- docenten en directeurs van de opleidingen vaktherapie van de betrokken hogescholen (Hogeschool Zuyd, Hogeschool Utrecht, ArtEZ Conservatorium Enschede)
- docenten van andere faculteiten van de betrokken hogescholen (voor zover relevant)
- lectoren en leden van de kenniskringen vaktherapie (Landelijk Lectorenoverleg Vaktherapie)
- lectoren van andere kenniskringen (voor zover relevant).

58 personen vulden de enquête in. Van de in totaal 58 respondenten zijn 9 werkzaam als manager, lector of hoogleraar in het beroepsgebied van de vaktherapie. 49 respondenten zijn werkzaam als docent en/of vaktherapeut. Tabel 1 geeft een gespecificeerd overzicht.

**Tabel 1 • Respondenten**

| <i>Leden beroepsverenigingen</i>                                    | <i>Aantal</i> |
|---------------------------------------------------------------------|---------------|
| Nederlandse Vereniging voor Danstherapie                            | 1             |
| Nederlandse Vereniging voor Beeldende Therapie                      | 5             |
| Nederlandse Vereniging voor Dramatherapie                           | 7             |
| Nederlandse Vereniging voor Psychomotorische Therapie               | 7             |
| Nederlandse Vereniging voor Muziektherapie                          | 13            |
| <i>Docenten van een hogeschool</i>                                  |               |
| ArtEZ Conservatorium Enschede                                       | 2             |
| Christelijke Hogeschool Windesheim                                  | 2             |
| Hogeschool Utrecht                                                  | 7             |
| Hogeschool Zuyd                                                     | 7             |
| <i>Lid van een kenniskring</i>                                      |               |
| Kennisontwikkeling Vaktherapieën (KenVaK Heerlen)                   | 4             |
| Professionalisering agogische beroepen en vaktherapeuten (Nijmegen) | 2             |
| Social work and arts therapies studies (Leeuwarden)                 | 2             |
| <i>Werkzaam als ...</i>                                             |               |
| Vaktherapeut psychiatrie                                            | 26            |
| Vaktherapeut forensische psychiatrie                                | 6             |
| Vaktherapeut verslavingszorg                                        | 5             |
| Vaktherapeut psychotherapie                                         | 9             |
| Vaktherapeut herstellingsoord                                       | 1             |
| Vaktherapeut verpleeghuis                                           | 3             |
| Vaktherapeut ambulante GGZ                                          | 10            |
| Vaktherapeut dag-polikliniek GGZ                                    | 11            |
| Vaktherapeut algemene gezondheidszorg (AGZ)                         | 2             |
| Vaktherapeut instelling verstandelijke beperking                    | 3             |
| Vaktherapeut orthopedagogische instelling                           | 1             |
| Vaktherapeut jeugdhulpverlening                                     | 4             |
| Vaktherapeut welzijnswerk                                           | 1             |
| Vaktherapeut slachtofferhulp                                        | 1             |
| ... anders                                                          | 20            |
| <i>Werkzaam als manager   lector/hoogleraar</i>                     |               |
| Manager                                                             | 6             |
| Lector/hoogleraar                                                   | 3             |

## RESULTATEN | BEHOEFTE AAN ONDERZOEK

**Tabel 2 • Expliciteren van ervaringskennis**

|                                                                                     | %                              |             |
|-------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|-------------|
| <i>Het expliciteren van ervaringskennis (tacit knowledge) van vaktherapeuten is</i> | In het geheel niet belangrijk  | <b>0,0</b>  |
|                                                                                     | In beperkte mate belangrijk    | <b>0,0</b>  |
|                                                                                     | In voldoende mate belangrijk   | <b>11,1</b> |
|                                                                                     | In sterke mate belangrijk      | <b>55,6</b> |
|                                                                                     | In zeer sterke mate belangrijk | <b>33,3</b> |
|                                                                                     |                                | 100,0       |

**Tabel 3 • Evidence based werken**

|                                 | %                              |             |
|---------------------------------|--------------------------------|-------------|
| <i>Evidence based werken is</i> | In het geheel niet belangrijk  | <b>0,0</b>  |
|                                 | In beperkte mate belangrijk    | <b>9,3</b>  |
|                                 | In voldoende mate belangrijk   | <b>14,8</b> |
|                                 | In sterke mate belangrijk      | <b>50,0</b> |
|                                 | In zeer sterke mate belangrijk | <b>25,9</b> |
|                                 |                                | 100,0       |

**Tabel 4 • Behandelmethoden, werkvormen en technieken**

|                                                                          | %                              |             |
|--------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|-------------|
| <i>De ontwikkeling van behandelmethoden, werkvormen en technieken is</i> | In het geheel niet belangrijk  | <b>0,0</b>  |
|                                                                          | In beperkte mate belangrijk    | <b>9,3</b>  |
|                                                                          | In voldoende mate belangrijk   | <b>31,5</b> |
|                                                                          | In sterke mate belangrijk      | <b>35,1</b> |
|                                                                          | In zeer sterke mate belangrijk | <b>24,1</b> |
|                                                                          |                                | 100,0       |

**Tabel 5 • Evalueren van effecten van vaktherapieën**

|                                                       | %                              |             |
|-------------------------------------------------------|--------------------------------|-------------|
| <i>Evalueren van de effecten van vaktherapieën is</i> | In het geheel niet belangrijk  | <b>0,0</b>  |
|                                                       | In beperkte mate belangrijk    | <b>0,0</b>  |
|                                                       | In voldoende mate belangrijk   | <b>9,3</b>  |
|                                                       | In sterke mate belangrijk      | <b>44,4</b> |
|                                                       | In zeer sterke mate belangrijk | <b>46,3</b> |
|                                                       |                                | 100,0       |

**Tabel 6 • Ontwikkelen van de theoretische basis**

|                                                                                      |                                | %           |
|--------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|-------------|
| Ontwikkelen van de theoretische basis (waaronder rationales) van de vaktherapieën is | In het geheel niet belangrijk  | <b>0,0</b>  |
|                                                                                      | In beperkte mate belangrijk    | <b>3,7</b>  |
|                                                                                      | In voldoende mate belangrijk   | <b>25,9</b> |
|                                                                                      | In sterke mate belangrijk      | <b>42,6</b> |
|                                                                                      | In zeer sterke mate belangrijk | <b>27,8</b> |
|                                                                                      |                                | 100,0       |

**Tabel 7 • Inbedding maatschappelijke omgeving**

|                                                                             |                                | %           |
|-----------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|-------------|
| <i>Onderzoek doen in samenwerking met vaktherapeuten uit de praktijk is</i> | In het geheel niet belangrijk  | <b>0,0</b>  |
|                                                                             | In beperkte mate belangrijk    | <b>1,9</b>  |
|                                                                             | In voldoende mate belangrijk   | <b>13,0</b> |
|                                                                             | In sterke mate belangrijk      | <b>48,1</b> |
|                                                                             | In zeer sterke mate belangrijk | <b>37,0</b> |
|                                                                             |                                | 100         |

**Tabel 8 • Maatschappelijk nut**

|                                                                  |                                | %           |
|------------------------------------------------------------------|--------------------------------|-------------|
| <i>Onderzoek afstemmen op de behoefte in zorginstellingen is</i> | In het geheel niet belangrijk  | <b>0,0</b>  |
|                                                                  | In beperkte mate belangrijk    | <b>3,7</b>  |
|                                                                  | In voldoende mate belangrijk   | <b>25,9</b> |
|                                                                  | In sterke mate belangrijk      | <b>46,3</b> |
|                                                                  | In zeer sterke mate belangrijk | <b>24,1</b> |
|                                                                  |                                | 100         |

**Tabel 9 • Publicaties**

|                      |                                | %           |
|----------------------|--------------------------------|-------------|
| <i>Publiceren is</i> | In het geheel niet belangrijk  | <b>0,0</b>  |
|                      | In beperkte mate belangrijk    | <b>0,0</b>  |
|                      | In voldoende mate belangrijk   | <b>15,1</b> |
|                      | In sterke mate belangrijk      | <b>37,7</b> |
|                      | In zeer sterke mate belangrijk | <b>47,2</b> |
|                      |                                | 100         |

## RESULTATEN | BEHOEFTE BEHOEFTE AAN OPLEIDING OP MASTERNIVEAU

**Tabel 10 • Expliciteren van tacit knowledge**

|                                                                                                                                    | %                              |             |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|-------------|
| <i>Masterstudenten een bijdrage laten leveren aan het expliciteren van ervaringskennis (tacit knowledge) van vaktherapeuten is</i> | In het geheel niet belangrijk  | <b>0,0</b>  |
|                                                                                                                                    | In beperkte mate belangrijk    | <b>1,9</b>  |
|                                                                                                                                    | In voldoende mate belangrijk   | <b>11,3</b> |
|                                                                                                                                    | In sterke mate belangrijk      | <b>54,7</b> |
|                                                                                                                                    | In zeer sterke mate belangrijk | <b>32,1</b> |
|                                                                                                                                    |                                | 100,0       |

**Tabel 11 • Evidence based werken**

|                                                                                | %                              |             |
|--------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|-------------|
| <i>Masterstudenten een bijdrage laten leveren aan evidence based werken is</i> | In het geheel niet belangrijk  | <b>0,0</b>  |
|                                                                                | In beperkte mate belangrijk    | <b>7,5</b>  |
|                                                                                | In voldoende mate belangrijk   | <b>20,8</b> |
|                                                                                | In sterke mate belangrijk      | <b>43,4</b> |
|                                                                                | In zeer sterke mate belangrijk | <b>28,3</b> |
|                                                                                |                                | 100,0       |

**Tabel 12 • Body of knowledge**

|                                                                                | %                              |             |
|--------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|-------------|
| <i>Masterstudenten de body of knowledge van vaktherapie laten vergroten is</i> | In het geheel niet belangrijk  | <b>0,0</b>  |
|                                                                                | In beperkte mate belangrijk    | <b>1,9</b>  |
|                                                                                | In voldoende mate belangrijk   | <b>14,8</b> |
|                                                                                | In sterke mate belangrijk      | <b>42,6</b> |
|                                                                                | In zeer sterke mate belangrijk | <b>40,7</b> |
|                                                                                |                                | 100,0       |

**Tabel 13 • Praktijkonderzoek**

|                                                                     |                                |             |
|---------------------------------------------------------------------|--------------------------------|-------------|
| <i>Masterstudenten<br/>praktijkonderzoek laten<br/>uitvoeren is</i> |                                | %           |
|                                                                     | In het geheel niet belangrijk  | <b>0,0</b>  |
|                                                                     | In beperkte mate belangrijk    | <b>1,9</b>  |
|                                                                     | In voldoende mate belangrijk   | <b>16,7</b> |
|                                                                     | In sterke mate belangrijk      | <b>44,4</b> |
|                                                                     | In zeer sterke mate belangrijk | <b>37,0</b> |
|                                                                     |                                | 100,0       |

# CONCLUSIES

## **Het expliciteren van tacit knowledge**

Het werkveld erkent het belang van het expliciteren van tacit knowledge. Deze onderzoekslijn blijft belangrijk. Afgezet tegen de behoefte kan het expliciteren van tacit knowledge nog sterker worden aangezet.

## **Evidence based werken**

Er bestaat geen twijfel over dat het werkveld evidence based werken belangrijk vindt.

## **De beschrijving en ontwikkeling van behandelmethoden, werkvormen en technieken**

Aan de ontwikkeling en beschrijving van behandelmethoden, werkvormen en technieken wordt groot belang gehecht. Meer dan 90% van de respondenten vindt dit – variërend van voldoende tot in zeer sterke mate – belangrijk.

## **Effectonderzoek**

De vraag naar effectonderzoek blijkt bijzonder groot, in de praktijk worden vaktherapeuten immers hier steeds meer op afgerekend. Er is behoefte aan het ontwikkelen en toepassen van kleinschaliger onderzoeksdesigns, zodat op meer plaatsen een systematische monitoring van het therapieverloop mogelijk wordt.

## **Conceptualiseren en theoretisch onderbouwen van de vaktherapieën**

Ontwikkelen van de theoretische basis (waaronder rationales) van de vaktherapieën is naar het oordeel van het werkveld erg belangrijk.

## **Participatie van zorginstellingen in de onderzoeken**

Aan participatie van zorginstellingen in onderzoeken en het gezamenlijk ontwikkelen van probleemstellingen is zeker behoefte. Afstemming van onderzoeksmethoden en co-creatie van het onderzoek is gewenst.

**Onderzoeken en publicaties**

Een groot aantal respondenten oordeelt dat onderzoeken en publicaties van belang zijn.

**Masteropleiding**

Vaktherapeuten vinden het belangrijk dat de masteropleiding aandacht besteedt aan het expliciteren van ervaringskennis, evidence based werken, het vergroten van de body of knowledge en het uitvoeren van praktijkonderzoek.

© 2008 Januari  
Hogeschool Zuyd

Postbus 550  
6400 AN Heerlen  
Telefoon: 045-4006484  
E-mail: [g.louppen@hszuyd.nl](mailto:g.louppen@hszuyd.nl)

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave en van de eventueel bijbehorende ondersteunende materialen mag worden vermenigvuldigd zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Hogeschool Zuyd.